

Investicijos. Buvo geras laikas pirkti krizės nuvertintas įmones

Sausra baigėsi, bręsta įsigijimų derlius

► **VIENAS IŠ** labiausiai įsimintiniausių pernykščių sandorių – Lenkijos valstybinė naftos kompanija „Grupa Lotos“ perėmė Lietuvos naftos AB „Geonafta“ 100% akcijų. Gruodžio viduryje, pasirašę sutartį, rankas spaudė Darius Janulevičius, UAB „Hermis Capital“ direktorius, ir Piotras Dabekas, „Lotos Petrobaltic“ strategijos ir investicijų direktorius. HERKAUS MILAŠEVIČIAUS NUOTR.

Pernykštė įmonių įsigijimų ir pardavimų rinka Lietuvoje pagal statistiką primena geresnį derlių, bet kai kuriems atrodo, jog buvo tragiška sausra. Energingesnis judėjimas metų pabaigoje leidžia spėti, kad šiemet sandorių derlius bus gausesnis – ir dėl kiekio, ir dėl vertės, o skurdesnė pernykštė palyginamoji bazė suteiks progą girtis šimtaprocentiniu rinkos augimu.

Vertinimų skirtumai nestebina, kol veiksmai įsigijimų ir susijungimų (angl. Mergers and Acquisitions, M&A) rinkoje skaičiuoja juos atliekantys patarėjai, paprastai talkinantys tik vykstant stambiems sandoriams. Jų pateikiama statistika remiasi pačių atliktais darbais ir „Financial times group“ įsteigtos finansinės informacijos grupės „Mergermarket“ duomenimis.

Tačiau į pastarąją tarptautinę duomenų bazę pakliūva tik 5 mln. USD (apie 13 mln. Lt) ir didesnės vertės sandoriai. Smulkūs ir vidutiniai įmonių įsigijimai, kurie vyrauja Lietuvos rinkoje ir yra svarbūs nuosavybės persiskirstymo, rinkų tendencijų, tikėtinų lūkesčių indikatoriai, lieka statistikos užribyje. Vertinimai skiriasi dar ir dėl to, kad vieni skaičiuoja paskelbtus, o kiti – tik užbaigtus sandorius. O kol galutiniai praėjusiais metais įvykusių susijungimų ir įsigijimų skaičiai dar dėliojami, šioje rinkoje veikiantys konsultantai daro drąsias, bet prieštaringas išvadas, kiekvienas žvelgdamas iš savo varpinės.

Ir nauja, ir nieko nauja

„Nepasakyčiau, kad metai būtų buvę išskirtiniai – gana įprasti metai. Gal sandorių ir buvo daugiau negu ankstesniais metais, bet jie susmulkėjo, sumos nėra įspūdingos“, – vertina Tomas Mieliauskas, verslo teisės grupės „Foresta“ teisininkas.

„Kur kas geresni metai“, – tikina Jonas Kvedaravičius, „Swedbank“ Įmonių finansų departamento Lietuvos direktorius, jis argumentuoja savo teiginį keliais dideliais rinkoje paskelbtais įmonių pardavimais, pirmą kartą įvykusių pirminiu viešuoju akcijų siūlymu (IPO), padidėjusiu privataus kapitalo fondų aktyvumu. Jis pabrėžia dar vieną įdomią tendenciją – didžiųjų verslo grupių, kuriose yra keletas akcininkų, skaidymąsi. Tarp tokių – VP dešimtukas, „Rubicon Group“, „Hermis capital“.

„Rinkoje pasikeitė nuosavybė, nors naujų verslų neatsirado. Vidinis jėgų persiskirstymas greičiausiai vyksta dėl bendro požiūrio į tolesnę verslo plėtrą stokos, bet dėl tokio skaidymosi nė vienas iš verslų nėra žlugęs – anaipol. Tiesiog kristalizuojasi nauji akcininkų junginiai“, – pabrėžia p. Kvedaravičius.

Tačiau vienybės, vertinant praėjusių metų Lietuvos įmonių susijungimų ir įsigijimų rinką, nėra. Finansinių ir teisės patarėjų akimis, blogesnių metų nebebus.

„Kalbant apie Lietuvą, 2010 m. buvo tragiški, nes beveik nieko nevyko. Tai – neišsipildžiusių lūkesčių metai“, – tokių epitetų pažeria Žyngintas Mačėnas, finansinių sandorių patarėjo „SEB Enskilda Lietuva“ vadovas.

Tačiau Laimonas Skibarka, sandorių teisės patarėjo – advokatų kontoros „Sorainen“ – partneris, neabejoja, kad pernai ši rinka augo 30% ir tiek pat plėsis šiemet. Remiantis paskelbtų sandorių statistika – tai būtų teisybė, nes iš 23 pernai trijose Baltijos šalyse paskelbtų sandorių 10 tenka Lietuvos rinkai. Tokius duomenis skelbia „Sorainen“, remdamasis „Mergermarket“ duomenimis.

Perliukai – vos keli

Judėjimas rinkoje pernai prislopo nepaisant prognozuoto ir realaus BVP augimo. Analitikai aiškina, kad 2009

m. dažnas sandoris reikšdavo nuo bankroto išgelbėtą perspektyvią įmonę. Tais metais įsigyti kitą į bendrovę galėjo tik nuosavų pinigų turėjęs subjektas.

Pernai tokių pirkėjų galimybės buvo menkesnės ir dėl to, kad išdžiūvo jų finansiniai ištekliai, ir dėl to, kad anksčiau parduoti ketintos įmonės atsigavo, apsigalvojo ir pakeitė tolesnės plėtros planus. Tačiau, anot p. Mieliausko, pernai buvo vis dar geras laikas pirkti įmones, nes jų vertė buvo mažesnė nei, tikėtina, bus šiemet ir vėliau.

„2008-ieji dar buvo labai geri, 2009-ieji ekonominiu požiūriu jau buvo blogi, įsivažiavo krizė, bet daug kas riedėjo iš inercijos, sandoriai taip pat. Turint galvoje, kad nuo to, kai įmonė pradeda rengti parduoti, iki pardavimo fakto praeina 9 mėnesiai ar metai, tai įdirbio 2010 metams nelabai ir buvo, nes iš tiesų niekas nenorėjo nei pardavinėti, nei kas norėjo pirkti: skandinavai buvo atsargūs, vietiniai pirkėjai neturėjo pinigų, o bankai bent jau pirkimo čiaupus buvo visiškai užsukę, nes ne tas rūpėjo“, – apibūdina padėtį p. Mačėnas.

„SEB Enskilda Lietuva“ vadovas išskiria vieną baigtą sandorį, kurio patarėja bendrovė buvo, – Estijos investicijų fondo „Freenergy“ ir Skandinavijos energetikos įmonės „Vardar Eurus“ įsigytą Vilniaus bendrovę „Naujoji energija“.

Investicijos į šį naują vėjo jėgainių parką Lietuvoje gali siekti 60 mln. EUR (207 mln. Lt).

Ponas Kvedaravičius mini pernai paskelbtą vieną didžiausių įvykių Lietuvos rinkoje – JAV mokslinių technologijų milžinės „Thermo Fisher Scientific“ 260 mln. USD (728 mln. Lt) vertės pirkinį – Kanadoje registruotą „Fermentas International“ grupę, kurios svarbiausia ir didžiausia įmonė „Fermentas“ veikia Lietuvoje.

„Užbaigta antra „Limedikos“ pardavimo dalis, paskelbtas „Tiltros“ ir lenkų „Trakcja“ sandoris, pagaliau po ilgų derybų baigtas „Lotos“ ir „Geonaftos“ sandoris. Privataus kapitalo fondai bent jau pradėjo domėtis „M&A“, pusiau baigtas sandoris „Vigintai“ įsigyjant kabelinę televiziją „Cgates“, – ryškiausius įvykius įsigijimų ir susijungimų rinkoje vardija p. Kvedaravičius.

Aktyviausi – lenkai

Pagal „Mergermarket“ pernykščių vienuolikos mėnesių statistiką 2010 m. įsigijimo sandorių skaičius Baltijos šalyse išaugo apie 30%. Išryškėjo nauja tendencija – suaktyvėjo investuotojai iš Lenkijos. Su Lietuvoje veikiančiomis bendrovėmis sandorius pradėjo arba įvykdė „Trakcja Polska“, „Lotos Petrobaltic“, „Mieszko“, „Central European Pharmaceutical Distribution“.

„Lenkams pagaliau atėjo į galvą, kad Lietuva jiems yra vadinamoji namų rinka. Antra vertus, Lenkija yra nuo krizės mažiausiai nukentėjusi šalis, tai reiškia, kad stipriausius balansus turinčios įmonės naudojasi plėtros galimybėmis ir žiūri variantų, o natūralus variantas yra kaimyninėse šalyse ir buvo labai keista ilgą laiką to nematyti“, – stebisi p. Kvedaravičius. Tai ypač taikytina farmacininkams.

„Vilniaus pergalę“ įsigijusios „Mieszko“ investiciją tik formaliai galima laikyti lenkiška, nes abi įmonės priklauso lietuviškai VP grupei. Tačiau, kol nėra aiškių tokių sandorių statistikos apibūdinančių reglamentų, tokius vidinius akcijų persistumdymus galima priskirti ir „M&A“ kategorijai.

Augimas bus kartais

„Judesių gerokai daugiau negu pernai, nes žmonės mato, kad krizė baigėsi. Kas turi pinigų, tam dar geras laikas pirkti, o kas nori parsiduoti – laukia, nes mato, kad rinka pajudėjo ir gauta nauda gali būti didesnė“, – padėtį apibūdina p. Skibarka.

Anot jo, kontora turi apie 10 sandorių, neperžengusių pradinės stadijos, – vieni bando pritraukti finansinį investuotoją plėtrai, kiti – strateginį investuotoją, trečiuoju atveju bando susijungti konkurentai. Sukrečiančių netikėtumų rinkoje dėl šių sandorių nebus, tačiau, jei bus įgyvendinti įžiebtai projektai, rinka gali paaugti dar apie 30%.

Anot p. Mačėno, pernai sandorių megzta daug, ypač metų pabaigoje, tačiau neaišku, kiek iš jų bus užbaigti. „Kadangi ankstesni metai buvo labai blogi ir jie taps lyginamąja baze, tai drąsiai galėsime sakyti, kad rinka išaugo kartais“, – prognozuoja p. Mačėnas.

„Jeigu žiūrėsime į būsimą BVP augimą, tai atitinkamai aukšti ir įsigijimų rinkos lūkesčiai, nes ekonomikai kylant aplinka yra daug patrauklesnė. Todėl natūralu, kad tas procesas turėtų suaktyvėti. Tai matome ir iš savo klientų“, – piešia šviesią ateitį p. Kvedaravičius.

Vis dėlto, p. Skibarkos nuomone, nors šiemet „M&A“ rinka Lietuvoje ir augs, ji dar nepasieks 2008 m. lygio.

VŽ info
Pasaulio „M&A“ rinkos aktyvumas

REGIONAS	2009 M.		2010 M.	
	VERTĖ, MLRD. USD	SANDORIŲ SKAIČIUS	VERTĖ, MLRD. USD	SANDORIŲ SKAIČIUS
Šiaurės Amerika	724,8	7.356	929,6	8.917
Pietų Amerika	86,2	673	229,4	873
Rytų Europa	49,3	597	83,5	746
Vakarų Europa	451,1	4.352	424,0	4.745
Azija, Ramusis vandenynas	302,1	6.461	443,8	7.139
Japonija	102,2	1.860	75,1	1.512

ŠALTINIS: „SORAINEN“, „MERGERMARKET“
VŽ info
10 didžiausių paskelbtų įsigijimų Baltijos šalyse

▶ pagal kainą, 2010 m.

PIRKĖJAS	ĮSIGIJAMA BENDROVĖ (AKCIJŲ PAKETAS)	KAINA, MLN. EUR
Trakcja Polska	Tiltra group (Lietuva)	80,6
LOTOS Petrobaltic	Geonaftos grupė (Lietuva)	neatskleista
BLRT Grupp	AB Baltijos laivų statykla (Lietuva)	neatskleista
Autoliv Inc	Norma AS (Estija)	38
EBRD	Citadele banka (Latvija)	36,6
Mieszko	Vilniaus pergalės grupė (Lietuva)	31,9
Central European Pharmaceutical Distribution	Nacionalinė farmacijos grupė (Lietuva)	24,5
Felix Abba	Kalev Chocolate Factory	neatskleista
BaltCap	Air Maintenance Estonia (Estija)	neatskleista
Enterprise Venture Fund	Webmedia group (Estija)	7

ŠALTINIS: „SORAINEN“, „MERGERMARKET“
VŽ komentarai

▶ **PIRMĄ KARTĄ** įvykęs pirminis viešasis akcijų siūlymas, padidėjęs privataus kapitalo fondų aktyvumas, didžiųjų verslo grupių akcininkų skaidymasis – tokias praėjusių metų naujoves Lietuvos „M&A“ rinkoje vardija Jonas Kvedaravičius, „Swedbank“ įmonių finansų departamento Lietuvoje direktorius.

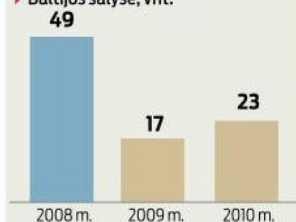
▶ **„KAS TURI** pinigų, tam dabar geras laikas įsigyti įmones, o kas nori parsiduoti – laukia, nes mato, kad rinka pajudėjo ir gauta nauda ateityje gali būti didesnė“, – dėsto Laimonas Skibarka, advokatų kontoros „Sorainen“ partneris.

▶ **ŽYGINTAS MAČĖNAS**, „SEB Enskilda Lietuva“ vadovas: „Pernai buvo patys nederlingiausi metai, praktiškai nieko nevyko. Mes, ko gero, vieninteliai finansų patarėjai, kurie išlikome tokie, kokie esame, ir vaišinomės tuo, ką uždirbome.“

VŽ info
Paskelbta sandorių

▶ Baltijos šalyse, vnt.

ŠALTINIS: „SORAINEN“, „MERGERMARKET“